

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 40.

V Ljubljani, 6. vinotoka 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštine 6 K.

Vsebina: Kazen za petami! — Naši nadzorniki. — Naš denarni zavod. — Kam plovemo?! — Razstava učil v Ljubljani. — Za odpravo krajevnega plačilnega sistema v Istri. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Kazen za petami!

Preteklo soboto je priobčil »Slovenski Narod« notico, v kateri pravi, da so delegati in delegatinje IV. kranjske deželne učiteljske skupščine — v disciplinarni preiskavi, zato ker so podali enoglasno izjavo, da se toliko časa ne udeleže zborovanj, dokler ne regulirajo učiteljskih plač tako, da bodo popolnoma odgovarjale § 55. državnega šolskega zakona. In sicer je uvedel disciplinarno preiskavo c. kr. deželni šolski svet. Ukrep je že razposlal okrajnim šolskim svetom*).

To smo vedeli že prej, preden smo brali omenjeno notico. Namenoma pa nismo hoteli pisati o tem, ker smo hoteli počakati izida te famozne disciplinarne preiskave! Ker pa je prišla sedaj zadeva v javnost, nam ni treba molčati. Kolikor je v naših močeh, smo sicer že storili natihem vse potrebno, da ne bo nihče obešen ali kako drugače inkviziciran.

Znane so nam tudi razne podrobnosti, kako so sklepali o zahtevani disciplinarni preiskavi, vemo tudi, kdo se je v nemal zanjo in kdo je branil učiteljstvo. Vse to pride ob svojem času v javnost, da bodo vedeli naši ljudje, kdo je zanje in kdo proti njim. Prišli bodo do spoznanja, da ni vse plemenito, kar je viteško, obratno pa se bo prepričala nasprotna stran, da je upor znak moči in da žanje vihar, kdor seje veter. Sedaj je najneugodnejši čas, razvnamati duhove in zbujati nove strasti. Sedaj je samo in edino potrebno, da se poprimejo vsi poklicani krogi regulacije učiteljskih plač. Nevolja in ogorčenje med učiteljstvom sta prihrumeli do viška, in velika bo njegova odgovornost in krivda, kdor bo zaviral izboljšanje gmotnega položaja učiteljstva in mu z disciplinarnimi sredstvi grenil življenje in utrjal prepričanje, da poznajo samo tista zakonita določila, ki se dajo izrabiti učiteljstvu v škodo, a ne poznajo onih paragrafov, ki govore učiteljstvu v prid.

Kaj je privedlo legitimne zastopnike kranjskega učiteljstva do tega koraka, je bilo ob IV. deželni učiteljski

skupščini temeljito in vsestransko obrazloženo. K temu sklepu je privedla delegate in delegatinje vlada sama, ko je s preziranjem § 55. državnega šolskega zakona in s preziranjem § 11. ministrskega ukaza z dne 8. maja l. 1872., št. 3306, dokazala, da nismo pred zakonom vsi enaki in da ga ni treba izvrševati, ako to komu ni po volji. Z gled so dajali učiteljstvu torej tam, kjer bi morali najbolj in v prvi vrsti paziti, da pridejo vsa zakonita določila v veljavo!

§ 55, ki govori o plačah učiteljstva, ima veljavo že 36 let. Ali se je kdo v teku teh dolgih let spomnil tega paragrafa? Nihče drugi nego učiteljstvo samo, ki je že neštetokrat opozarjalo poklicane faktorje na to zakonito določilo, ki pa je bil njegov glas vedno le — glas vpijočega v puščavi! Dolgih 36 let že torej greše faktorji, ki imajo usodo učiteljstva v rokah, proti določilom imenovanega paragrafa, a do danes še nismo čuli, da bi jim le enkrat zapretil s kakršnokoli najmanjšo kaznijo, da tako neusmiljeno in konsekvantno prezirajo to zakonito določilo, ki ga je sankcioniral cesar pravtako kakor tisti paragraf, ki sedaj visi v vsi svoji birokratski resnosti nad glavami ubogih delegatov in delegatinj kranjskega učiteljstva! Učakali nismo do danes niti toliko, da bi najvišja učna uprava v deželi in ona v državi kdaj samo genila z mezincem, da bi pogrebla prah in pajčevine s preziranega § 55. in da bi započela akcijo ali vsaj izprožila vprašanje, kako bi se dalo ta paragraf uveljaviti, da bi se rešilo učiteljstvo trpljenja in bede. Glede tega ni storila do danes absolutno ničesar!

To je greh, ki ni odpustljiv in ki kriči po maščevanju! Naravnost neopisno je, koliko strahovitega siromaštva, pritrgovanja in neizrečenega stradanja je prebilo v teku teh v resnici suhih let učiteljstvo. To je pravi pravcati škandal za stoletje, ki hoče imeti moderno šolo, a ima samo stradajoče učiteljstvo. Vsa kazen, kolikor jo zmorejo vsi najstrožji paragrafi, mora pasti z vso silo na tiransko izsesavanje človeških moči, na to kruto in neopravičljivo početje, ki je zahtevalo že toliko

* O tem so pisali tudi že nekateri nemški listi. Kdo jim je to povedal?

žrtev! Ravno zaradi obupnega materialnega stanja je umrljivost učiteljstva med vsemi stanovi malone največja. Povprečna starost znaša — kakor govori statistika — 42 let, povprečna službena doba 22 let. 27% jih umrje v 20.—30. letu, 25% v 30.—40. letu, 17% v 40.—50. letu, 25% v 50.—60. letu in le 6% jih preživi 60. leto. Pojdite po deželi, glejte bedo, brišite solze vdovam in sirotam, dajte kruha, kruha, kruha in disciplinirajte najprej sami sebi!

Samo kdor je proti sam sebi pravičen, sme biti strog tudi proti drugim, sicer uganja golo farizejstvo, ki ni vredno dostojnih mož!

Ker je bila zadnja deželna učiteljska skupščina na Kranjskem l. 1891. in ker zahteva § 11. ministrskega ukaza z dne 8. maja 1872. l., števil 3306, da mora biti v vsaki deželi redno vsakih 6 let deželna učiteljska skupščina*), je očitno, da je naša učna uprava grešila proti tej jasni zakoniti določbi, ker je minilo od zadnje deželne učit. skupščine 14 let, a ne samo šest, kakor določa zakon. Kdo je torej grešil prej: ali deželni šolski svet proti § 11., ko ni sklical deželne učiteljske skupščine celih 14 let, ali delegati in delegatinje proti § 14. istega zakona, ki so se natančno držali njegovega besedila: Dolžnost je izvoljenemu, volitev sprejeti in iti h konferenci?! Ali niso sprejeli volitve in ali niso prišli v Ljubljano?

Ako hoče biti deželni šolski svet pravičen mora naložiti tudi zaradi tega prestopka najprej samemu sebi primerno kazen. Vsak človek mora izgubiti vsak rešpekt pred paragrafi, ako vidi in ve — in v našem slučaju to vidimo in vemo! — da imajo enostransko veljavo in samo tisto moč, ki pritiska na podrejenca.

Dokler ne pride kazen višjim, nimajo ti pravice, nalogati kazni nižjim! Najprej naj se očistijo svojih grehov, potem naj bodo šele sodniki drugim!

Opomniti je tudi, da se vrši, oziroma se je vršilo preziranje § 55. in § 11. iz razlogov, ki jih zagovarjata samo brezsrčnost in malomarnost, drugih stvarnih in neutemeljenih razlogov ni, zato je kaznovanje tega preziranja toliko bolj zasluženo. Nešteto krat je že dokazana potreba regulacije učiteljskih plač. — vladni zastopnik sam je to poudarjal ob otvoritvi dež. učit. skupščine! — torej je ovržena opravičenost preziranja § 55. Delegati in delegatinje so pripravili za skupščino 102 samostalna predloga, katerih sprejetje in izvedba bi dahnila novih sil in novega življenja v naše šolstvo. Zatorej ne velja tudi preziranje § 11. Krivda je dokazana! A dokazano je obenem zlasti s pripravljenimi predlogi, da so se delegati in delegatinje oborožili z uma svetlimi meči, ko so se odpravljali v Ljubljano, da tam vestno in natančno izvrše svoje mandate. Ker pa ni garancije, da se uresniči določilo § 55., ki je učiteljstvu to, kar ribi voda, ker sveti z višjega mesta slab zgled, do danes nekaznovan, kako niso zakoni za vse enakoveljavni, ker ne mara učiteljstvo nobenega novega dela več, dokler mu temeljito ne regulirajo plač, ker so njegovi prejemki nasproti delu, važnosti in odgovornosti stanu prava ironija, ki je stanu v trpljenje in pogubo in tistim, ki bi morali skrbeti za ta stan, v sramoto — zatorej je ta korak delegatov in delegatinj s človeškega stališča popolnoma opravičljiv in je že tudi opravičeno z vsemi simpatijami in z vsem odobravanjem razsodne in sočutne jav-

*) § 13. tega ukaza pravi celo, da je deželni šolski svet upravičen, sklicevati tudi izredne skupščine. Čemu izredne, ko še rednih ni!

nosti — zlasti učiteljstva, saj je bila to njegova želja.

Brezsrčni birokratizem pa je zavzdignil pest in čaka, da udari. A četudi udari, pa ne uduši gibanja, ki valovi med učiteljstvom in ki čaka trenutka, da bruhne s še večjo silo na dan, ako bo prihajalo kamenje namesto — kruha!

Po našem trdnem prepričanju bi bilo najboljšo na vse strani, ako stopimo preko zažuganega discipliniranja k takojšnji regulaciji učiteljskih plač. Samo s tem je mogoča normalna rešitev današnjih razmer. Vsaka druga pot je napačna. Kdor hoče napačno pot, je sovražnik učiteljstva in učiteljstvo je njegov sovražnik. Kjer se slučajno sestane, tam bo vihar in boj! Bodočnost — mirna ali viharna — ni torej v naših rokah. Zato ni tudi nobene odgovornosti — na naši strani.

Naši nadzorniki.

Z največjo nestrpnostjo je pričakovalo kranjsko učiteljstvo letošnje deželne učiteljske skupščine v nadi in trepetu, se li dobi mož med izvoljenimi delegati, ki bo imel pogum, stopiti pred forum najvišje šolske oblasti v deželi in odkriti tej največjo, vse učiteljstvo morečo rano, njega obupni, v smrt ga tirajoči in glavni vzrok neuspehov kranjskega šolstva, njega škandalozni gmotni položaj. Dobil se je. In ne samo eden, ampak govorili so z dejanjem vsi brez izjeme in razlike narodnosti, ki jim je bila prva točka naše prežalostno gmotno stanje. Pa ne le v srcih delegatov, v srcih nas vseh, (s kako nezatno izjemo, da se ne izplača govoriti) je bilo in ostane zapisano. Plačajte nas izsesane delavce, potem zahtevajte šele novega dela, novih bremen! »Te nekatere nepremišljene elemente ustvarja torej vse kranjsko učiteljstvo.« Gosp. deželni šolski nadzornik je s to izjavo obsodil in to trdo, grozno, brez preudarka in krivično obsodil nas, ki bi nas moral zagovarjati in ščititi. Gospod nadzornik je sam — kakor tudi namestnik deželnega šefa — v svojem nagovoru kot opravičeno priznal to, kar je naša glavna zahteva in česar ne moremo dognati ne izlepa ne izgrda ne s prošnjami in ne s tarnanjem.

Ta obsodba nas boli toliko bolj, ker prihaja iz ust moža, ki je vanj zrlo vse učiteljstvo z največjim zaupanjem kot v svojega skrbnega, ljubečega očeta. Z največjim veseljem je pozdravilo pred leti učiteljstvo njegovo imenovanje za deželnega šolskega nadzornika, ker je bilo umenja, da niso mogli izročiti ljudskega šolstva spretnejšim in boljšim rokam. Upali smo, da je z njim premoščen tisti prepad, ki loči večino učiteljstva od nadzornikov. Predobro nam je v spominu doba, ko je vodil sedanji gospod deželni nadzornik še kot okrajni nadzornik sebi podrejeno in več ali manj tudi drugo učiteljstvo. Vladala je tedaj najlepša harmonija. Njegov svet, njegova blagodejna beseda je razkadila vsak dvom, vsako nespornost, pri zborovanjih, skupščinah in v osebnih zadevah. »Gospod Levec je rekel«, in zadoščalo je. In ta gospod, ki — priznamo odkrito, — najbolj od vsakega drugega pozna naše ljudsko šolstvo, pozna vse ovire, ki mu je predobro znano naše mizerno obupno stanje, izreče nad nami tako obsodbo!

Bodi izrečeno še enkrat zagotovilo, da v tem slučaju niso odločevali le posemezniki, morda predlagatelj delegat Jelenc sam. Ne! Tukaj smo vsi edini, on je govoril

v imenu nas vseh. Domnevamo, da je pritisnila na deželnega šolskega nadzornika višja moč, da tako razdere vse delo za most, ki naj bi zvezal učiteljstvo in nadzornike v najboljši harmoniji v prid in prospeh vsemu šolstvu. Znano je, da gotovi krogi tega ne marajo, in prilika se je nudila, da se pretrga še ta vez zaupanja, ki je spajalo vse učiteljstvo z deželnim nadzornikom in da se še poglobi prepad, ki zeva med učiteljstvom in okrajnimi šolskimi nadzorniki.

Da ne vlada najboljše razmerje med učiteljstvom in okr. nadzorniki v posameznih, rekli bi, v največ okrajih, je med nami in zgoraj predobro znano. Zgoraj, to vemo, pripisujejo to nesoglasje le krivdi učiteljstva. »Zgoraj« pravimo. Osvehtimo malo to razmerje med gospodi c. k. okr. šol. nadzorniki in med siromašnim proletarijatom, med učiteljstvom!

Kaj so naši okrajni nadzorniki? Najbolje bo, če vsak vzame v roke zakonik in prebere dotični zakon, ki jasno govori o nalogi teh gospodov. Po tem zakonu bi morali biti nadzorniki v vseh zadevah učiteljstvu nekaki voditelji. Morali bi biti kot skrben oče za vse in za posameznika. Obupajočim bi morali biti najboljši svetovalci in tolažniki. V spornih vprašanjih bi morali poseči vmes s svojo dobrohotno besedo, vsakemu bi morali prepustiti svobodno mnenje. Tega pa ti gospodje večinoma ne marajo in nočejo. Četudi izvečine prej sami učitelji, otrsejo kot nadzorniki šolski prah s sebe pretrgajo kolikor le mogoče vsako vez z učiteljstvom, dobro — da ne rečemo predobro — se zavedajoč svoje moči in oblasti nad podrejenimi. Da bi ti gospodje izkušali pridobiti v okrajih učiteljstvo zase, da bi mu bili s svojim koncilijantnim nastopom pri nadzorovanju, v osebem občevanju, v društvih in sploh pri vsaki priliki vodniki ter upoštevali le njegove želje, in te želje dalje navzgor priporočljivo izražali — to jim je ali preponiževalno ali pa tega ne smejo. In vendar, kakih zaslug bi si pridobil tak nadzornik! Koliko zla in nesoglasja bi na ta način odpravil! Učiteljstvo bi ga ljubilo, bi mu bilo vsestransko vdano, z veseljem bi sprejemalo njegove blagohotne nasvete ter se ravnalo po njih. Žal. trikrat žal, da ni tako!

To dobro razmerje, ki vlada med učiteljstvom in nadzorniki, je le navidezno, neodkritosrčno, prisiljeno. Učiteljstvo spoznava v njih nekake skrivne čuvaje, ki preže na vsak najmanjši njegov prestop in pregrešek in ga potem izrabijo v njemu v škodo. Učiteljstvo, odkrito povedano, se jih pri takih razmerah, če le mogoče, nekako ogiblje; njih navzočnost pri gotovih prilikah je nekaj morečega. In zakaj vse to? Odgovor je kratek in lahek: Zato, ker ti gospodje, četudi vzrasli med učiteljstvom, ne čutijo več z njim, nočejo pojmiti njega žalostnega položaja; ne vidijo njegovega zapostavljenja, so gluhi za zasmehovanje nasprotnikov; izkratka: nimajo več src! Odtod ta grozni prepad, ta disharmonija! In kje se je to pokazalo v lepši luči, ko ravno pri zadnji deželni učiteljski skupščini? Če bi čutili ti gospodje z učiteljstvom, bi smatrali za svojo sveto dolžnost, glasovati za nujni predlog o učiteljskih plačah. Stem bi sibili mnogo, mnogo pridobili med učiteljstvom. Mnogi izmed njih so stem celo sami prizadeti. Pa kaj jim bedal! Oni so to, kar drugi nismo in nikdar ne bomo — c. k. okr. nadzorniki. Pomisljijo pa naj oziroma bi bili lahko pomislili, da je na svetu vse minljivo, in tudi z nadzorniškega stolca vsak lahko zdrkne. Povemo pa iz vse duše, da bi nikdar tako ne ravnali, ko bi videli in vedeli za vso to bedo, ki vlada med nami, in naj bi nam tudi takoj v dvorani odvzeli stol c. k. okr. šol. nadzornika. Z vso silo bi povzdignili glas: Vsak delavec je

vreden plačila in tudi učitelj. — Saj bi potem lahko obsedeli; nihče bi jih ne obsojal. Sedaj jih pa obsoja vse učiteljstvo. In vzemimo, da bi bili nadzorniki učiteljstvu to, kar mu je bil dozdej gospod deželni šolski nadzornik, morda bi ne bilo prišlo tako daleč. Učiteljstvo bi imelo vsaj v njih zaslombo in zaupanje vanje. A ker nima nobene zaslombe niti tam, kjer bi jo moralo v prvi vrsti imeti, se je oprijelo sredstev, ki sicer ne ugajajo nekaterim gospodom, ki jih pa odobrava vse zavedno ljudstvo in vsa inteligenca. Pritrjuje temu koraku vse že probujeno delavstvo, simpatizujejo z nami celo naši politični nasprotniki. Tako stojimo v močni falangi vsi učitelji in vse učiteljice s parolo: »Vsi za vsakega, vsak za vse!«

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca kimavca 1905 K 143.621.52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kam plovemo?!

Na Slovenskem Štajerskem »deluje« na neki prijazni dvorazrednici pomožni učitelj, ki je dovršil celo peti gimnazijski razred in se sedaj pripravlja za sposobnostni izpit. Možu s toliko naobrazbo pač ta izpit ne bo delal prav nikake težave, saj si ga dotična komisija najbrž ne bo upala temeljito izpraševati — iz samega rešpeka pred njim.

Štirje gimnazijski razredi navadno zadoščajo, da pride dijak v prvi letnik učiteljskega, ni li potem naravno, če postane petošolec kar definitivni učitelj, ne da bi obiskoval učiteljskega? Ko bi šel iz 4. razreda v učiteljskega, bi moral tam še štiri leta trgati hlače; za stanovanje i dr. trošiti svoj denar itd. Tako pa gre samo še eno leto v gimnazij, potem vstopi v prakso kot pomožni učitelj in čez tri leta lahko postane definitivni učitelj. Ni mu bilo treba trošiti svojega denarja za nadaljne študije, še plačilo je dobival in vrhutega doseže definitivnost dve leti poprej. To je gotovo praktično — za njega, če se mu posreči.

A šalo na stran! Da bi ne imeli podatkov iz popolnoma zanesljivih virov, bi tega ne verjeli. A tako se moramo vprašati: kako je mogel dotični nadzornik nastaviti pomožnega učitelja s tako pomanjkljivo naobrazbo? Kakšen pojem ima g. nadzornik o učiteljstvu sploh, ako hoče take osebe riniti v naš stan? Hoče li imeti same figure, ki bodo mehanično izvrševali njegove ukaze?

Naše mnenje je, da bi moralo protestirati vse učiteljstvo proti takim činom, a vsak krajni, posebno pa še okrajni šolski svet bi se moral takih učnih oseb braniti. Če smo prav poučeni, je dotični nadzornik pri uradni skupščini slovesno obljubil, da ne bo več uporabljal pomožnih učiteljev z nedostatno naobrazbo.

Pikre besede nam slijo v pero, pa bodi tega dovolj! Ako zvemo še kaj sličnega, bomo govorili jasneje in odločneje!

Razstava učil v Ljubljani.*)

Kranjska IV. deželna učiteljska skupščina, ki je trajala samo dobro uro, je imela večji in boljši uspeh kakor vse tri njene prednice. Pri III. deželni učiteljski skupščini je bilo stavljenih in tudi sprejetih celo vrsto raznih predlogov v prilog ljudskemu učiteljstvu in šolstvu, a izvršil se ni niti eden. Pri letošnji deželni učiteljski skupščini je bil pa stavljen in tudi enoglasno sprejet en sam predlog, ki je pa velike važnosti in dalekosežnega pomena ne samo za kranjsko, ampak sploh za vse avstrijsko učiteljstvo. Predlog, da legitimni zastopniki kranjskega učiteljstva toliko časa ne bodo zborovali, dokler učiteljstvu ne izboljšajo plač, kakor zahteva § 55. drž. šolskega zakona, je imel en sam namen, in sicer pokazati svetu, v kaki bedi se nahaja kranjsko učiteljstvo in kako malo se brigajo poklicani faktorji za izboljšanje plač kranjskemu učiteljstvu. Ni naš namen, ob tej priliki obširneje se baviti s tem perečim vprašanjem, saj so že mnogo pisali vsi avstrijski in tudi izvenavstrijski učiteljski in politični listi prav po zaslugi in zaradi neustrašenosti naših vrlih delegatov o bedi kranjskega učiteljstva, ki je pravi škandal XX. stoletja. Skrbeli pa bomo, da se bo o tem škandalu še pisalo.

Drugi veliki uspeh te zgodovinske IV. kranjske deželne učiteljske skupščine pa je bila razstava učil.

Res čudno je, da ima kranjsko, do mozga izžeto in sestradano učiteljstvo še toliko moralnih in fizičnih sil v sebi, da priredi tako velikansko in tako dovršeno razstavo, kakršne bržkone še ni bilo v Avstriji. Ta drugi uspeh zadnje deželne učiteljske skupščine je pač najboljši dokaz in živa priča trudoljubivosti, delavnosti vztrajnosti in ljubezni do stanu in našega naroda, ki jo goji trpeče kranjsko učiteljstvo v svojih dobrih in odkritih srcih. Ko bi bili poklicani činitelji tako vneti in tako naklonjeni učiteljstvu, kakor je ono vneto in naklonjeno šoli, bi stal naš narod na drugačni stopnji blaginje kakor se pa, žal, nahaja dandanes.

Pa škoda časa in besedi, zakaj tisti, ki imajo v rokah usodo kranjskega učiteljstva, nimajo src za nas, ampak negujejo na rovaš učiteljstva in ljudstva svoje lastne osebne koristi ter pobijajo z gnusnimi sredstvi svojega političnega nasprotnika, svoj narod pa pehajo v pogubo in nesrečo!

Po tem kratkem uvodu preidimo k razstavi sami.

Razstava je bila nastanjena v 20. sobah na šentjakovski dekliški šoli in deloma tudi na II. mestni šoli.

V pritličju šentjakobske šole so bila razstavljena učila za veronauk, nazorni nauk, računstvo in geometriško oblekoslovje, razna učila, ki so jih priredili učitelji sami in pa raznovrstna učila, ki jih je razstavila tvrdka Pichlerjeva z Dunaja.

V prvem nastropju so bili razstavljeni pismeni in risalni izdelki ljubljanskih deških ljudskih šol. Bled, Bohinjska Bistrica, Loški potok in Postojna; na desni strani pa učila za domoznanstvo, Kranjsko ter risalni izdelki c. kr. učiteljskega v Ljubljani. Na hodniku so pa razpostavile svoje izdelke tvrdke Bonač, Bahovec, Petrič in Pichler.

V drugem nadstropju je bila razstava učil ljudskih šol litijskega in krškega okraja, učila za prirodopis, prirodoslovje, za zemljepisje in zgodovino in učila za obravnavo Avstrije.

*) Tega poročila nismo prijavi prejšnjemu, ker nam je vedno primanjlo prostora.

V telovadnici II. mestne šole so bili pa razstavljeni risarski izdelki krške meščanske šole in v 2. nadstropju na hodniku krasna tehnološka zbirka, ki jo je zbral in priredil g. nadučitelj Fr. Gabršek.

To je torej splošni pregled razstave; nadrobneje bomo poročali v prihodnjih številkah. (Dalje.)

Za odpravo krajevnega plačilnega sistema v Istri.

V članku z gorenjim naslovom, ki smo ga priobčili v 38. in 39. številki, je več stvarnih tiskovnih pogreškov in drugih neljubih pomot, ki jako kvarijo spis in se morajo že v interesu zadeve same in pa tudi zaradi eventualnih ugovorov in očitaj vsekakor popraviti.

1. V 38. številki, str. 324., v prvi polovici »Razkaza 1.« vrsta zadnja, predal zadnji, mora stati **28** in ne 82.

2. V 39. številki, str. 334., pod »Razkazom 5.«, kolona 2., vrsta 5., je izpadla številka 3, in bi moralo namesto 8920 stati **83920**.

3. V isti številki, str. 335., kolona 1., vrsta 23. odzgoraj mora biti število **145** in ne 135.

4. Med 37. in 38. vrsto v isti koloni mora stati: Za 191387 slovanskih prebivalcev je izdala dežela na letnih plačah, opravljalnih in krajevnih dokladah 166220 K, za 137502 italijanskih prebivalcev pa 279200 K, torej za **53885** manj prebivalcev italijanske narodnosti je potrosila dežela pod navedenimi naslovi **112980 K** več za šolstvo na leto in ravno viceversa pa na škodo slovenskemu prebivalstvu, tako da je prišlo na 1 slovanskega prebivalca v šolske namene v istem letu le **0.8685 K**, na 1 italijanskega prebivalca pa **2.0305 K**, to je 1 Italijana ceni istrski deželni zbor skoraj trikrat toliko, kolikor enega Slovana! Kako sta se tu upoštevali enakopravnost in človeško dostojanstvo?

5. V isti številki, str. 335., kolona 2., vrsta 19. in 30., odpade v dotičnem številu desetinska pika, na konci 36. in v začetku 37. vrste mora stati beseda »zamenjamo« namesto »izvzamemo«.

Resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta koncem tega poročila, smo doslovno priobčili že v 34. številki na strani 284 in 285.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Novomeško okrajno učit. društvo. Na podlogi odborovega sklepa se vrši dne 12. t. m. ob 1. popoldne v I. razredu dekliške ljudske šole v Rudolfovem izredno zborovanje novomeškega okr. učit. društva, da izreče zbrano učiteljstvo delegatom dež. učit. skupščine na odločnem nastopu priznanje in zaupanje. Ker je zadeva stanovsko jako nujna in važna, je želeti čim večje udeležbe. Če bi pa bil kdo čč. tovarišic ali tovarišev zadržan, udeležiti se zborovanja osebno, naj upošlje pismeno svojo zaupnico! V slogi je moč!

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja zboruje v četrtek, dne 12. oktobra ob 1/24. popoldne v šoli na Rakeku. Dnevni red. Poročilo o 4. deželni učiteljski skupščini 2. Članarina za leto 1906. 3. Nasveti. K mnogobrojni udeležbi vabi. Odbor.

Postojnskega učiteljskega društva izredni občni zbor se vrši v Postojni v nedeljo, dne 15. oktobra t. l. popoldne ob 4 uri v šoli. Dnevni red: 1.) Poročilo o deželni učiteljski konferenci; 2) Razni predlogi. K temu zboru se vabi vse učiteljstvo.

Učiteljsko društvo litijskega okraja zboruje v četrtek, dne 12. oktobra t. l. ob treh popoldne v šoli v Šmartnem pri Litiji. Dnevni red: 1. Poročilo o deželni učiteljski skupščini. 2. Razgovor v raznih društvenih zadevah in nasvesti. K mnogobrojni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo. Iz Šoštanja nam poročajo, da je tamošnje učiteljsko društvo dne 9. septembra t. l. priredilo svojemu odhajajočemu častnemu članu, upokojenemu nadučitelju gosp. Hernausu, časten večer. Slavnost se je vršila v veliki dvorani hotela »Avstrija«, ki je bila docela napolnjena najodličnejšega trškega občinstva in okoličanov. Društveni načelnik gosp. Koropec je pozdravil navzoče, nakar je godbeni klub zaigral krepko koračnico. Poleg godbenega kluba je še pri slavnosti sodeloval tega izborni kvintet in pa mešani zbor domače čitalnice. Vzpored koncerta je bil mnogovrsten in izboren. Po 3. točki je imel slavnostni govor društveni načelnik gosp. Koropec. Kratko in jedrnat je opisal neutrudljivo delovanje slavljencevo v teku 47letnega njegovega službovanja vobče, zlasti pa 33-letnega delovanja njegovega v Šoštanju. Slavljencev je ustanovil »Šaleško učiteljsko društvo«, ki mu je skoro do zadnjega časa predsedoval in čigar častni član je tudi od lanskega leta. Prav umestne so bile govornikove besede, ko je dejal: »Ne diči, dragi tovariš današnji večer Tvojih prs po pravici zasluženi zlati križec, a dičijo Te Tvoja dela, Tvojega dela sad, ki ga je rodilo, rodi in bo rodilo Tvoje uspešno vsejano seme.« Končno je govornik izrazil še presrčno željo vseh navzočih, da bi dal Bog slavljencu mnoga, mnoga leta uživati tako zasluženi pokoj po tolikoletnem neumornem delu. Govorili so nadalje še: deželni poslanec gospod Iv. Vošnjak, ki se je v imenu okrajnega šolskega sveta poslavljajal od večletnega, delujočega člana te korporacije; občinski predstojnik trški, župan gosp. Rajšter, je napil slavljencu v imenu občinskega odbora in se mu tudi pri tej priliki kot bivšemu mnogoletnemu občinskemu odborniku zahvalil za njegovo delo njegov trud tudi v tej častni službi. Kot prvemu tovarišu in staremu prijatelju je napil gosp. Smolnikar. Med koncertnimi točkami se je vrstilo še več zahvalnih govorov bivših slavljencevih učencev in prijateljev. Tako se je slavnost vršila v najlepšem veselju, in lahko rečem, da je bil čas pač prekratek. Dragi tovariš Hernaus, ta večer, ki Ti ostane gotovo trajno v spominu, Ti je priča, da si bil vedno mož na svojem mestu. Naj Ti bo v trajno zadostilo, da si zvesto in uspešno služil šoli in domovini, nakar Ti še tu kliče mo: »Zdravstvuj in uživaj zasluženi pokoj najslajše v svojem novem domicilu!«

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski šol. okraj zboruje v Komnu dne 12. t. m. ob 10. predp. Dnevni red: 1. Poročilo predsednikovo. 2. Overjenje zapisnika. 3. Aforizmi iz šolskega l. 1904-05. Poroča g. Ant. Mervič. 4. Rezni Predlogi. 5. Vaje v petju. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček. V 10. številki ima to-le lepo vsebino. 1. Legenda o Dobroti. E. Gangl. Pesem. 2. Ali že odhajate? Andrej Rape. Povest. 3. V slovo. E. Gangl. Pesem. 4. Zvesti pes. Juraj Pangrac. Povest s podobo. 5. Zadovoljni zamorček. Podoba. 6. Jamica v licu. E. Gangl. Bajka. 7. Dobrota in Hvaležnost. Borisov. Bajka. 8. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. 9. Prijatelj mladine F. G. Hrastničan. Prizor iz Prešernovega življenja. 10. Vsak začetak je težak. Podoba. 11. Poslednje slovo. Fran Žgur. Pesem. 12. Deklica na klopci. E. Gangl. Pesem s podobo. 13. Uvela rožica. Borisov. Povest. 14. Spomin. Borisov. Pesem. 15. V zlatem jutru. Branko Brankovič. Pesem

16. Diha sapica večerna... Borisov. Pesem. 17. Pouk in zabava.

»**Mali dobrotvor**«. Na željo mnogih cenjenih prijateljev in naročnikov »Maloga dobrotvora« so izšle toletne 1., 2., in 3. številke tega mladinskega lista v enem zvezku pod imenom »Srčike«. Vsebinsko so jim zbrali najmarljivejši in najboljši hrvaški mladinski pisatelji: Jelice Belović - Bernadrikovska, M. Jurčić, R. Klaić, R. F. Magjer, J. Majnarić, R. baron Maldini, Stj. Širola, N. Toth i dr. Tudi v bodoče bo izhajal »Mali dobrotvor« v četrletnih zvezkih, broširan in obrezan. Cena mu ostane ista, to je samo 80 h za vse leto, a obseg bo za 2 polji večji nego dosedaj in to večjega formata. Poedini zvezki stanejo samo po 20 h. Naročnino in rokopise je pošiljati Fr. Bartušu, ravnaočemu učitelju v Zagrebu.

Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva za šolsko leto 1905-1906. XII. letnik. Sestavil L. Jelenc, učitelj v Ljubljani. Cena: Za 75 učencev K 1.40, za 100 učencev K 1.50, za 125 učencev K 1.60, za 150 učencev K 1.70 i t. d. — Pred nami je torej XII. letnik tega priljubljenega »Ročnega zapisnika«, ki ga je 11 let z veliko marljivostjo urejal g. Štefan Primožič, a ki je sedaj prešel v last »Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev«, njega uredništvo pa je prevzel g. L. Jelenc, ki je opravil svoj posel vestno in izborno. Gradivo je pomnoženo in izpolnjeno za tri tiskane pole. Oprema je lična, tisk jasen. Naj bi ne bilo zavednega učitelja in zavedne učiteljice brez »Ročnega zapisnika«. Naroča se pri vodstvu »Zaveze« ali pri Dragotinu Hribarju v Ljubljani.

Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli, razkazana na svojem razvoju. Spisal Gabriel Majcen. Tiskala in založila »Goriška Tiskarna« A. Gabršček v Gorici. Cena 2 K, po pošti 2 K 20 h. — C. kr. vadniški učitelj Gabriel Majcen v Mariboru je napisal metodično knjigo ki je edina te vrste v slovenskem jeziku. Slovensko učiteljstvo mora biti hvaležno g. tovarišu, ki je sestavil delo, kakršnega zares nimajo niti večji narodi. Tu je zbrana in obdelana vsa snov, ki sodi v zemljepisni pouk. Vrhutega je podana tu vsa zgodovina, da ima učitelj popolno sliko tega važnega predmeta. — Priporočamo knjigo najtopleje z željo, naj bi ne bilo učitelja, ki bi si ne omislil te znamenite knjige.

»**Sarajevski Šolski Vjesnik**«, stručni list zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu«, objavlja v 5.—6. letošnji številki jako laskavo oceno o lanskim knjigah »Slovenske Šolske Matice«.

Josip Freuensfeld - Rádinski: Zvezde ugašajo... Pesmi. Uredila Fran Cvetko in Vekoslav Spindler. — Josip Freuensfeld, vzoren slovenski učitelj, je šel l. 1893. iskat v Prago zdravja. Našel je večno ozdravljenje — smrt. Minilo je od tedaj skoro celih 12 let. Truplo mu je sprhnelo daleč na slovanskem severu. Utrinki njegovega duha so ležali razmetani po slovanskem časopisju. Lotila sta se dela tovariš Cvetko in pesnik Spindler in sta zbrala Freuensfeldovega duha otroke. Imamo jih sedaj pred seboj v lepi knjigi, ki nam kaže simpatično pesnikovo lice, a še lepšo njegovo dušo. Tistim, ki so ga poznali, se oživijo ob čitanju milozvonkih njegovih pesnitev nanj spomin z vsem bridkim občutkom, da ni več med njimi blagega učitelja, ki mu je iz srca kipela pesem, prepojena s tihim hrepenenjem, s toplu ljubeznijo, z moško voljo.

Učiteljstvo gleda v Freuensfeldu pesnika, ki mu ni ubila borba življenja plemenite pesniške sile, snujoče globoko v srcu. Zatorej ne čitamó v njegovih verzih praznoglasnih verzifikacij, ki zvene brezsledno mimo nas, ampak njegovi verzi so priča pristnega pesniškega talenta, ki je pesnil sam ob sebi, proti volji in zoper voljo zunanjega sveta. Ta okolica je vplivala nanj s tistimi vtiski, ki je bila zanje najbolj dozvetna Freuensfeldova duša. Pronikli z lastnim njegovim naziranjem, umetno prikrojeni in obdelani v srcu, so prišli na dan, ubrano izliti v govor njegove duše... Življenje ga je ubilo fizično, a zamrznil ni ob viharju njegovem vrelec pesmi, zamrznil ni zategadelj, ker je bil pesnik, ki ga je nosil v prsih.

Freuensfeldove pesmi so drobne. Kot rahlo cvetje so, potrignano na livadi. Kar je prave lirike v njih, nosi na sebi

znak deviške nežnosti. Netendenčnost teh sladkih strun pri bori Freuensfeldovi pesniški sili prijazno mesto v srcih mehkih in sentimentalnih natur. Kjer zadene ob njegovo moško čast, ob vero v veljavo moškega ponosa val viharne, neprijazne sedanjosti, tamkaj zazveni njegova pesem v odločnih akcentih; kot akord se izlije iz razjarjenih pesnikovih čuvstev ponosna beseda. Najbolj se naklanja njegova duša v ljubezni domovini in materi. Iz vseh teh jasnih glasov se oglašča prikrito hrepenenje po svojem ognjišču, po utrjeni materialni poziciji, odkoder bi bilo pesniku možno, iskreneje in požrtvalneje ljubiti zemljo, ki je po njenem objemu zaman hrepenel iz daljine. Tamkaj so pesnikovemu življenju ugasnile zvezde, a na obzoru našega slovstva gori njegovo ime v lepem sijaju. S svojimi pesnitvami je užgal večno luč, ki sveti iz preteklosti v bodočnost, tako da Freuensfeld-pesnik nikdar ne umrje.

Vestnik.

Osebnosti. Za pomožne učitelje na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani so imenovani gg.: Avgust Tomič, Viktor Mihelič in Bogomir Govèkar; za pomožne učiteljice pa gdč.: Ana Kilarjeva, Em. Rojčeva, Milica Prosenčeva, Vida Šornova, Albina Svetkova, Marija Grošljeva, Ana Poljančeva, Marija Trillerjeva, Elza Luschinova, Kristina Ravnikarjeva, Olga Kunejeva in Ana Schulzova. Učiteljica gdč. Pavla Jaklič v Mokronogu je dobila študentski dopust, na njeno mesto pa pride kot supletinja na tej šoli gdč. Terezija Juvanec iz Ljubljane. Provizorična učiteljica Antonija Vižin pri Sv. Trojici pride kot substitutinja na šolo v Cerknico, kamor pride kot suplent tudi župnik Franc Pavlin od Sv. Trojice. Provizorični učitelj Konrad Fink je premeščen iz Velikih Lašč v Rob, v Velike Lašče pa pride učiteljica Leopoldina Garbeis iz Ljubljane. Učiteljski kandidat Henrik Lobe pride kot pomožni učitelj v Ambrus, kot 6 učna oseba v Dobropolju pa je nameščena učiteljica Justina Schwiniger, ki je bila doslej v Lienfeldu. — Absolvirani učiteljski kandidat g. Matija Žitko pride kot provizorični učitelj v Sodražico. V Ribnici pride na dekliško šolo absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Ivana Merhar kot supletinja, ravnotako tudi pomožna učiteljica gdč. Ivana Lampe na dekliško šolo v Kranju. Namesto obolele učiteljice gdč. Ivane Zorc v Hotiču pri Litiji je imenovana kot supletinja gdč. Marija Žonta v Šmartnem pod Šmarno goro.

Imenovanje. Vadniški učitelj na c. kr. učiteljišču v Mariboru, gosp. Jožef Pristavec, je imenovan za glavnega učitelja na c. kr. ženskem učiteljišču v Gorici.

Deželni zbor kranjski je, kakor je definitivno sklenjeno, sklican na dan 25. t. m. in ne, kakor smo poročali zadnjič, na dan 10. t. m.

Na realki v Idriji sta nastavljena za suplenta gg. Julij Nardin za matematiko in Josip Mencej za slovenščino.

Delegatom in delegatinjam IV. kranjske deželne učiteljske skupščine v ravnaje. Za dijete in potnino morajo delegati in delegatinje vložiti partikulare na okr. šolske svete. Dieta se računa za dan 4. septembra; onim delegatom, ki so bili v pripravljalnem odboru, pa tudi za dan 3. sept., in sicer po 6 K na dan (§§ 44. dežel. zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873., dež. zak. št. 21.; glej: Heinz str. 197 pod črto.) Potnina se ne računa več po 2 K za 7-6 K (razpis dež. šol. sveta z dne 12. decembra 1874., št. 2967), ampak po 40 h za vsak km, in sicer temeljem razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 21. novembra 1901, št. 1784. Ker so imeli nekateri delegati in delegatinje izredno dolgo pot do Ljubljane, oziroma do železnice, je diferenca med starim in novim preračunanjem vsekakor znatna. — To naj uvažujejo delegati in delegatinje, da ne bodo na škodi!

Slovenskim delegatom izza VII. štaj. dež. skupščine! Deželni šolski svet štajerski je z ukazom z dne 4. septembra 1905. št. 9428, delegatom nakazal diete le za tri dni, gredo

jim pa vsekako za štiri. — Rekurirajmo torej vsi proti tej odredbi ter kažimo, da ne umanjamo, če se gre za naše pravice. Odpor — do zadnje instance! Pa vsi — brez izjeme!

Prešernova šolska slavnost. V Ljubljani so, kakor smo že poročali, nameravali prirediti Prešernovo šolsko slavnost pred Prešernovim spomenikom, torej — da govorimo z metodiškega stališča — čisto nazorno. Naučno ministrstvo pa je to slavnost — prepovedalo. — Schillerja je na Dunaju slavila šolska mladina pred njegovim spomenikom, Prešerna pa ne sme v Ljubljani! Ljubljanski škof je lahko ponosen na svoje uspehe. — Učiteljstvo želi, naj določi deželni šolski svet en dan, ko bodo vse šole praznovale Prešernovo slavje!

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za občesne ljudske in meščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 3. novembra ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljišču. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 25. oktobra 1905 v rokah izpraševalne komisije.

Meščanska šola v Postojni. Z Notranjskega nam piše prijatelj: Trnjeve poti do ustanovitve prve slovenske meščanske šole v Postojni baje še ne bo konec. Pripovedujejo, da bodo od gotove strani zopet delali težkoče v tem letu zaradi šolskega poslopja. — Zato opozarjamo deželnega poslanca notranjskih mest, da pri prihodnjem zasedanju deželnega zbora temeljito porahlja kosti tem gotovim faktorjem, da jih spozna svet in da jih naša »pravična« in »tankovestna« vlada pošlje tja, kamor že davno sodijo! Merodajni faktorji, stojte na straži, ako hočete imeti vsaj leta 1906. svojo meščansko šolo.

„Klerikalna olika“. Pod tem naslovom smo priobčili v 37. številki, kjer pravimo, kako nekdo nekemu učitelju grozi, da ga bo »vsmartil« na en ali na drug način. — Prizadetemu tovarišu naznanjamo ta-le dogodek: Šolskemu vodji neke trirazrednice piše neka stranka, da bo učitelj I. I. dobil okolo »vuh«, če ne bo njenega otroka dobro »vučil«. Nadučitelj izroči tisto pismo učitelju, ki je zavoljo grožnje vložil pri c. kr. okr. sodišču tožbo. Pri glavni obravnavi je bila stranka obsojena na 14 dni zapora, poostrenega z dvema postoma. Vrhutega je še morala plačati vse kazenske stroške. To je bil najboljši odgovor na tisto pretenje. Zato pa svetujemo tudi tistemu tovarišu, naj spravi tako »klerikalno oliko« pred sodišče.

Odmev iz risarske izložbe na šolski razstavi pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Prijatelj nam piše: Videli smo nepričakovane uspehe nove risarske metode, ki je prišla iz Amerike preko Hamburga k nam. Žal, da niso vse na razstavi zastopane šole pokazale učne poti, potem bi bilo lahko sestaviti podrobni učni načrt za posamezne razrede. Glavna stvar je kako, (in ne kaj) se je delalo. Ali če vidimo le končni rezultat, začetka (ki je najvažnejši) in nadaljevanja pa ne, — potem je nemogoče soditi o metodi. Vendar smo opazili, da je prejšnji kvadrat s svojimi parketnimi vzorci popolnoma izginil, na njegovo mesto pa so stopile razne oblike iz narave kot začetek samostojnega risanja po naravi. Početno risanje se mora pač vršiti z učiteljevo pomočjo, in sicer na dvojni način: Ker otroci tako radi rišejo iz spomina, naj učenci narišejo kak predmet iz spomina, učitelj jih opozori na glavne napake, potem pa sam ta predmet nariše na tablo, in učenci rišejo za njim; ali pa — učenci imajo predmet pred seboj, n. pr. šolsko omaro. Po pogledu in popisu jih učitelj opozori na glavne poteze, potem prično risati. Pokazalo se bo da večina učencev — posebno v nižjem razredu — ni zadostno pogodila svoje naloge. Učitelju ne preostaja nič drugega, da sam prične risati na tablo*) in zahteva, da učenci rišejo za njim. Enostavni predmeti iz nazornega nauka so najpripravnejši za risanje v nižjih razredih, ker te učenci najbolj poznajo. Na ta način se učence polagoma privede do samostojnega risanja po naravi. Za

*) Po starem mu jih je učitelj naložil z leskovo toliko, da je naredil dobro, ako mu po novem namaže kar na kratko dvojko, pride učiteljeva spretnost v slabo luč. Pis.

spretno risanje so pa potrebne raznočrtne predvaje, ki jih priporoča vsak metodik ter jih vidimo v vseh novejših risarskih zbirkah, tako tudi v Liberty Taddu. Te vaje naj napravijo učenci tudi na šolski tabli v večji meri. Večkrat naj ponové učenci risbo prejšnje ure iz spomina. V početku mora biti pouk skupen, šele pri samostojnem risanju po naravi se razvije v posamezni — individualni pouk. Paziti je treba, da se v početku ne zahteva preveč. Nemeč imenuje to »Schiessen über das Ziel.« S perspektivnim risanjem naj se ne poizkuša v nižjih razredih in tudi ne z večimi barvami, v sili zadostuje šolsko črnilo. V višjih razredih naj se ne poizkuša mazati z oljnatimi barvami, četudi kažejo posamezni učenci izredno nadarjenost. Ljudski učitelj mora vedno paziti na splošni napredek vseh učencev, pa ne vzgajati skazametnikov. S tem potratí preveč časa in zanemarja večino. Izredno nadarjeni učenci naj se opozoré na višje strokovne šole ali pa na vzorne mojstre. Take vtiske smo dobili pri ogledovanju risb na razstavi.

— a —

Kako živi kranjski učitelj! Prejeli smo to-le pismo, ki je priobčujemo poklicanim faktorjem v preudarek: »Cenjeni gospod urednik! — Pretekli teden so me mučile grozne skrbi. Živim namreč v kar najboljših gmotnih razmerah. Že tretje leto opravljam službo suplenta z grofovskimi dohodki mesečnih 50 K. V počitnicah sem prost šole in denarja, hvala Bogu! Ko sem 16. kimavca spet nastopil službo suplenta, sem bil v resnici v veliki zadregi, kam naj obrnem ogromni zaslužek 25 K, ki bi ga imel dne 30. kimavca prejeti. Hotel sem se že na Vas obrniti s prošnjo, da bi mi blagovolili svetovati, kako naj uporabim ta mesečno izredno izdatni zaslužek, ki mi pristoja za polmesečni pouk. Ali naj plačam s tem zneskom stanovanje ali hrano, ali naj potolažim krojača, ali naj si dam poddelati črevlje, ali naj si kupim nov klobuk, ki ga krvavo potrebujem? Pa tudi teh skrbi sem rešen, hvala Bogu, zakaj tudi tega blestečega ženka mi še do danes niso nakazali v izplačilo. Ali nisem res srečen? Tako sem sedaj napol prost, zakaj službo izvršujem brez plačila. — V ilustracijo svojih ekscelentnih razmer še to le: Posrečilo se mi je dobiti hrano v privatni hiši pod pogojem, da skrbim ob nedeljah in praznikih za večerjo sam. Toda v svoji denarni prostosti imam za večerjo: izprehod, zraven eno kisló jabolko in kozarec pitne vode. Ta program jedilnega lista se ob nedeljah zvečer navadno nič ne izpreminja, le zadnjo nedeljo 1. oktobra je pa moralo tudi jabolko odpasti. Da sem muzikante v želodcu potolažil, sem jim privoščil večjo množino vode. — Voda je pa dobra tukaj, voda! Če Vas torej zanima, kako se živi brez denarja po formalnih stopnjah, prosim, obrnite se name!

Z veseljem Vam postreže vdani Vaš

Suhomil Stradavšček.

P. s. Za poštno znamko so zložili sočutni tovariši, za kar jim bom vedno hvaležen!

Papež Pij X. in otroške igre. Kakor je bil Leon XIII. hud nasprotnik iger, tako je njihov velik prijatelj Pij X. Od 5. do 8. vinotoka se bodo vršile gimnastiške igre v Vatikanu. Papež je dal narediti 200 zlatih in srebrnih svetinj kot nagrade najboljšim igralcem. V razgovoru z nekim kardinalom, ki je glede iger nazorov rajnega papeža, dejal je Pij X.: »Pojdite in pogledjte ta sveža in vesela mladostna lica in zdelo se vam bo, da ste sami za 50 let mlajši. Veselost in življenje te mladeži bosta oživila tihi in mrki Vatikan. Naj se mladina zabava, naj daje duška svojemu srcu. V tem leži okrepljenje ne samo njihovega telesa, ampak tudi njihove duše.

Razgled po šolskem svetu.

— **Društvo slovenskih profesorjev.** Poročajo nam, da nameravajo slovenski srednješolski učitelji ustanoviti svoje društvo. To je skrajna potreba. V tem pogledu bi se srednješolski učitelji lahko mnogo naučili od svojih ljudskošolskih tovarišev. V organizaciji je moč! — Treba bi pogledati samo čez mejo na Koroško! Glede odločnosti in vztrajnega dela pa

bi treba povprašati pri nas. Nekateri srednješolski učitelji kažejo vedno in povsod neopravičeno animoznost proti ljudskošolskemu učiteljstvu, v svoji organizaciji bi se pa naučili ceniti pozitivno delo, ki je namenjeno strokovni in materijalni povzdigi učiteljskega stanu, in hipoma bi stalo celokupno slovensko učiteljstvo v nepremagljivih vrstah, ki bi bile vir poštenemu prizadevanju, da doženemo skupni smoter: povzdigo šolstva in vsestransko svobodo učiteljstva. Samo to dvoje nam daje poročstvo, da se dvigne kulturni nivo ljudstva, ki delamo med njim in zanj in zaradi njega!

— **Z mariborskega učiteljskega.** Iz Maribora nam piše prijatelj, da so v tečaju za meščanske učitelje uvedli slovenščino. To je dognal ravnatelj in predsednik »Slov. Šolske Matic«, g. Schreiner. Mariborski Nemci s tem niso zadovoljni. Tem narodnim nestrpnem vre po glavi misel, da ni treba za slovenski Spodnji štajer slovenskih meščanskih šol. To bornirano domnevanje nam dokazuje, kakšna brezmisel je, če se vtikajo v šolska vprašanja idijotski »politiki«. Vsakemu svoje! Slovencem, kar je slovenskega, Nemcem, kar je nemškega. Zatorej pa: Na slovenski Spodnji štajer slovenske meščanske šole!

— **Madjarska svoboda.** Deputacija vseučiliščnikov v Budimpešti je prosila rektorja, naj odslovi z vseučilišča tiste slušatelje, ki so po svojem mišljenju socijalisti. Rektor je pravilno odgovoril, da ni noben ega povoda, da bi proti komu, ki je socijalist, drugače postopal kakor proti nesocijalistom. Izrekel je začudenje, da zahteva kaj takega mladina, ki se navdušuje za svobodo. Rektor politehnike je dejal dijakom, naj se čuvajo nasilstev, ker to zahteva njih lastna korist.

— **Resničen prijatelj šole.** N. A. Tereščenko v Kijevu je l. 1894. podelil 150.000 rubljev za veliko šolo v Kijevu; 100 tisoč rubljev za stavbo, 50.000 rubljev za učitelje in študentske stipendije. K tej glavnici je Tereščenko leta 1903. primaknil 225.000 rubljev za razširjenje šole, šolski muzej itd. Istega leta je še daroval 15.000 rubljev za šolske potrebe, parno kurjenje, električno razsvetljavo. Šola bo vzgojevala dobre rokodelce, stavbene mojstre, tehnične delavce. Tereščenkovci so bogatini v kijevski guberniji, njih oče je bil preprost trgovec, ali po svoji nadarjenosti in marljivosti je nakopičil velikansko imetje, ki so ga sinovi še pomnožili. Imajo veliko sladkornic in velikanska zemljišča v rodovitnem črnemorskem ozemlju.

— **Pomadjanje slovaških šol** se vrši silno naglo tudi brez nedavno sklenjenega šolskega zakona. Na podlagi uradnih izkazov za l. 1902. obravnavajo »Národ. Noviny« to žalostno dejstvo. V oravski stolici (komitatu) je bilo tisto leto (1902) 110 šol, od katerih se je še slovaško učilo na 71 šolah; v ostalih se je poučevalo v madjarščini ali pa mešano. V liptovski stolici jih je bilo od 101 šole 33 slovaških; v trencinski je 380 šol, a le 95 slovaških; v mitranski 475 šol, a le 118 slovaških; v turčanski 78 šol, 24 slovaških; v zvolenski 164 šol, 48 slovaških; v tekovski, v kateri je 575% Slovakov, sta bili le dve šoli popolnoma slovaški; v Sariši (66% Slovakov) je 275 šol, a le 20 slovaških; v Zemplinu so za 106.000 Slovakov le štiri slovaške šole; v stolicah abanjski, tornjanski in ugnski, kjer tvorijo Slovaki več kot četrtino prebivalstva, ni ne ene popolnoma slovaške šole. Pri tem pa moramo poudarjati, da je glavni učni predmet tudi v čisto slovaških šolah madjarščina, ki jo poučujejo s pomočjo slovaščine. Toda niti take razmere ne ugajajo madjarskim šovinistom; hočejo popolnoma zatreti nemadjarški življenj in dati temu svojemu početju z zakonom Berzeviciem naposled še dovoljenje zakona.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Listnica uredništva.

Na Dunaj. Članek o bivšem ministru pl. Hartlu nam je došel za danes prepozno. Porabimo ga pa prihodnjič. Srčne pozdrave!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 7144.

Kranjsko.

Na otroškem vrtcu »Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« v Pevmi pri Gorici se razpisuje služba otroške vrtarice.

Prejemki so: plača letnih 600 K in prosto stanovanje.

Nekolkovane prošnje naj se vpošljejo najdalje do 15. oktobra 1905 pod naslovom »Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«.

Službo bo nastopiti z dnem 1. novembra 1905. Prošnje, ki so bile že doposlane vodstvu za to mesto, so se pridržale.

One kompetentije, ki so se jim vrnilo prošnje za vrtnarično službo na Savi, naj nam naznanijo v navadnem pismu brez priloge če žele priti v pošte tudi za Pevmo.

Vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«, dne 29. septembra 1905.

Št. 2107.

Na trirazredni ljudski šoli v Vel. Laščah je stalno popolniti učno mesto.

Pravilno opremljene prošnje naj se vlagajo sem do 20. oktobra 1905.

Prosilci (ke), ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 22. septembra 1905.

Na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je izpraznjeno mesto učitelja s prejemki 4. plačilnega razreda, to je z letno plačo 1000 kron, z dejalnostno doklado 200 kron in s pravico do 6 petletnic po 100 K.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje z dokazilom sposobnosti za definitivnega učitelja in z zdravniškim izpričevalom predpisanim potem do 1. novembra 1905 pri c. kr. rudniškem ravnateljstvu v Idriji.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 2. oktobra 1905.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Vydrova tvornica hranil, Praga VIII.

izdeluje in priporoča

Vydrovo žitno kavo.

Juhni pridatek znamka »Vydra«.

Juhne konserve (grahove, lečne, gobove in riževe).

Oblati (specijaliteta: »Dessert délicat« in masleni oblati).

Šumeči limonadni bonboni »Ambo«.

Dišava za pecivo »Buhtin«.

NAPRAVITE POIZKUS!

Kolekcija vseh teh izdelkov 3 K 20 h in poština.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in slovenskim staršem priporočamo:

„Zvonček“, II. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4:32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštini znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za doložitve rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Ravnokar je
izšel

Ravnokar je
izšel

ROČNI ZAPISNIK

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Spodnje Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1905/06., XII. letnik
Sestavil L. Jelenc.

Cena: Za 75 učencev 1 K 40 v, za 100 učencev 1 K 50 v
za 125 učencev 1 K 60 v, za 150 učencev 1 K 70 v.

Ročni zapisnik je prevzela letos »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« od gosp. Štef. Primožiča v svojo last.

Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v tiskarni Dragotina Hribarja v Ljubljani ali pa pri vodstvu Zaveze.